

Editorial | Η πολλή δουλειά τρώει τον εργαζόμενο

του Βασίλη Καραπάνου

«Η επαγγελματική ζωή είναι σαν τη σαβάνα, και στη σαβάνα υπάρχουν ζέβροι, αλλά υπάρχουν και λιοντάρια».

«Υπάρχουν και αμοιβάδες, απολιθωμένες μέδουσες, μουνόψειρες που ψήνονται στον ήλιο, γυμνοσάλιαγκες που έχασαν το δρόμο τους και κακόμοιροι αρουραίοι!»...

Το παραπάνω απόσπασμα βρίσκεται στο βιβλίο του Φρεντερίκ Φαζαρντί «Ένας βρεγμένος καραγκιόζης» (Εκδόσεις των Συναδέλφων, μετάφραση Γιάννης Καυκιάς), θα μπορούσε όμως να είναι και μία τυπική κομπορρημοσύνη ενός γιάπη ή ενός στελέχους της Νέας Δημοκρατίας καθώς αποθεώνει το νέο νομοσχέδιο για την εργασία. *Αυτό που ονομάζουμε κοινωνία, δεν είναι παρά το σκηνικό της μάχης, όπου για να επιβιώσεις πρέπει να φανείς δυνατός, πιο δυνατός από τον διπλανό σου και ικανός να προσαρμοστείς σε όλες τις συνθήκες.*

Το νέο εργατικό νομοσχέδιο, διά χειρός Χατζηδάκη, έρχεται για να ευθυγραμμίσει την Ελλάδα με τις ανάγκες του κεφαλαίου για ελαστική, επισφαλή και φθηνή εργασία. Έρχεται για να ανατρέψει παγιωμένες αντιλήψεις για το θωρο, για τις αργίες, για το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα στην απεργία, για τον ρόλο των σωματείων και πολλά άλλα. Εκτός όλων αυτών, στην πραγματικότητα, επιδιώκει τη μετάβαση σε μία νέα εποχή κοινωνικών και οικονομικών σχέσεων, σε μία εποχή όπου ο εργαζόμενος θα βρίσκεται απομονωμένος και συνθλιμμένος ανάμεσα στις συμπληγάδες της γραφειοκρατίας από τη μία και στις αδηφάγες επιταγές των αφεντικών από την άλλη. Η κοινωνική απομόνωση των εργαζόμενων, η εξάλειψη της συλλογικής φωνής τους, η λογική «ο καθένας για την πάρτη του», βεβαίως και δεν ενισχύει τη θέση τους στην αγορά εργασίας. Κι αυτό είναι

γνωστό. Μπορεί ο νεοφιλελευθερισμός να έχει την ικανότητα να εξυψώνει τα πιο εγωιστικά ένστικτα, όμως τελικά η ζούγκλα της αγοράς εργασίας έχει προκαθορισμένους ρόλους, μοιρασμένους και χιλιοπαιγμένους από τα αρπαχτικά που θέτουν τους «κανόνες».

Το μοτίβο, λοιπόν, της κυβέρνησης των «αρίστων» μοιάζει πολύ με τη θατσερική αντίληψη ότι δεν υπάρχει κοινωνία, παρά μόνο άτομα. Το άτομο, μάλιστα, καλείται μέσα σε αυτόν τον κυκεώνα των αλλαγών να προσαρμοστεί σε αυτήν τη νέα πραγματικότητα, χωρίς κανένα συλλογικό απάγκιο, παρά μόνο πουλώντας τον εαυτό του, πλασάροντάς τον όσο καλύτερα μπορεί. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι η ερώτηση «Πόσα νομίζεις ότι αξίζεις;», αυτή η ερώτηση παγίδα που ακούγεται τόσο συχνά σε συνεντεύξεις για δουλειά, συμπυκνώνει το βάρος που καλείται να διαχειριστεί ο σύγχρονος εργαζόμενος.

Απέναντι σε αυτήν νεοφιλελεύθερη παράνοια, της εμμονικής αναδιάρθρωσης των όρων ύπαρξής μας από την γραφειοκρατία και το κεφάλαιο, ανθίζουν ακόμα οι αντιστάσεις στο δημόσιο χώρο. Η ανακατάληψη του θεάτρου Εμπρός στον Ψυρρή και της Rosa Negra στα Χανιά, αποδεικνύουν το πώς η κοινωνία μπορεί ακόμα να παράγει συλλογικά βιώματα και να χαλάει τα σχέδια του κράτους και του κεφαλαίου. Έχει ενδιαφέρον ο τρόπος με τον οποίο αντιστρέφουν την πραγματικότητα οι ταγοί της κυβέρνησης, στελέχη και δημοσιογράφοι. Κατά την άποψή τους, δεν είναι δυνατόν η κοινωνία, οι συλλογικότητες και οι οργανώσεις να έχουν λόγο για τη ζωή τους, να έχουν πρόσβαση σε κάθε δημόσιο χώρο. Αντιθέτως, η περιφραγμένη έκταση που θα χρησιμοποιηθεί από το ιδιωτικό κεφάλαιο για ξενοδοχείο ή για οποιαδήποτε άλλη επένδυση είναι το νόμιμο, το σωστό και το λογικό. Είπαμε, οι συνεκτικοί δεσμοί μέσα στην κοινωνία, οι συλλογικές διεκδικήσεις, η πρόσβαση των πολιτών στη λήψη των αποφάσεων δεν προκρίνονται από την εξουσία, πόσο μάλλον όταν σε θέλει ευέλικτο, κινητικό και ικανό να δουλεύεις αγόγγυστα και με σκυφτό το κεφάλι.

Φυσικά, τα σχέδιά τους μπορούν να ανατραπούν, όχι από λιοντάρια, μοναχικούς λύκους και αρπαχτικά, αλλά από άορατους-

ες, αυτεξούσια υποκείμενα και κοινωνίες σε κίνηση – αυτήν την κινητικότητα την προτιμούν καθηλωμένα.